Adviesraad WMO Leiden

Betreft: ONGEVRAAGD ADVIES 'ANDERS MET MINDER', WMO EN BEZUINIGINGEN GEMEENTE LEIDEN, VISIE OP DOORONTWIKKELING VAN DE WMO IN RELATIE TOT BEZUINIGINGEN VAN DE GEMEENTE LEIDEN.

Uitgebracht d.d. 25 oktober 2010 door de Adviesraad WMO Leiden

1. Inleiding

Als gevolg van de economische situatie waarin we in Nederland leven, worden overheidsbudgetten op landelijk en lokaal niveau gekort. De gemeente Leiden heeft hier ook mee te maken. In de conceptprogrammabegroting 2011 staat onder meer aangegeven dat het noodzakelijk is op het Wmo-beleidsveld budgetten te korten. De Adviesraad WMO Leiden zou het betreuren als deze bezuinigingen aanleiding zijn om de ontwikkeling van de Wmo te vertragen of te stoppen. Doorontwikkeling van de WMO betekent investeren. Hierdoor kunnen belangrijke kaders worden geschapen om toekomstige ontwikkelingen zoals krapte op de arbeidsmarkt en vergrijzing op te vangen. Dit betekent echter wel dat keuzes moeten worden gemaakt. In het voor u liggende ongevraagde advies worden een aantal kernpunten benoemd die hieraan kunnen bijdragen. Dit advies sluit aan bij het advies 'Nieuw Wmo-beleid', van 27 juni 2008 van de Adviesraad WMO Leiden, dat onverminderd van kracht is.

2. Kernpunten voor doorontwikkeling van de Wmo en enkele adviezen voor de korte en middellange termijn

- **Voorkomen is beter dan genezen**. Om het beroep op de individuele compensatieplicht vanuit de Wmo zo laag mogelijk te houden en zo lang mogelijk uit te stellen, is het wenselijk dat mensen door middel van preventie en vroegsignalering bewust worden gemaakt van hun situatie en gedrag. Wanneer algemene voorzieningen voor een breed publiek toegankelijk en geschikt zijn, hoeft ook minder een beroep te worden gedaan op de individuele compensatieplicht.

    - Projecten en initiatieven op het gebied van vroegsignalering en preventie zijn belangrijk en verdienen steun.

    - Het tijdig versterken en behouden van het persoonlijke sociale netwerk van kwetsbare burgers is noodzakelijk omdat op deze manier de zelfredzaamheid maximaal ingezet kan worden.

    - Signalering in een vroeg stadium van dreigende overbelasting bij mantelzorgers en het treffen van maatregelen om hen te ondersteunen zijn zeer belangrijk (zie ook onder het kopje 'slim maatwerk').

- **Samenleven doe je met elkaar** en zorgen voor morgen begint vandaag. De stijgende vraag naar zorg- en welzijnsarrangementen en de krapte op de arbeidsmarkt kan alleen maar opgevangen worden door het inzetten van meer vrijwilligers. Het stimuleren van vrijwilligerswerk draagt ook bij aan het vergroten van de maatschappelijke participatie van de burger.

    - Het is dus van belang dat het beleid gericht is op het aantrekken en ondersteunen van vrijwilligers. Gerichte campagnes zijn noodzakelijk om vrijwilligers aan te trekken.

Vrijwilligerswerk zou niet langer vrijblijvend moeten zijn, maar een maatschappelijke norm moeten worden. Het moet normaal worden dat degenen die daartoe in staat zijn, zich inzetten voor hun omgeving en medemens door het verrichten van vrijwilligerswerk.

- Maak een verbinding tussen de WWB en de Wmo. Bijvoorbeeld mensen verplichten tot het doen van maatschappelijke stages in het vrijwilligerswerk, als aanvulling op het vergroten van hun kansen op de arbeidsmarkt.

- **Zelf doen wat kan.** Eigen verantwoordelijkheid, regie, zelfredzaamheid en keuzevrijheid staan in de Wmo voorop. Burgers die in staat zijn zichzelf te redden op eigen krachten (ook financieel) moeten hierop worden aangesproken, zodat zij (een deel van) de kosten voor faciliteiten en oplossingen die belemmeringen in de maatschappelijke participatie verminderen, zelf dragen. Het persoonsgebonden budget (pgb) biedt burgers de mogelijkheid voor een belangrijk deel zelf de regie te voeren bij het zoeken naar en realiseren van oplossingen.

  - Wanneer informatie over faciliteiten en mogelijkheden die een oplossing bieden voor zelfredzaamheids- en participatievraagstukken in laagdrempelige vorm toegankelijk is, kunnen burgers zelf actiever een aandeel hebben in het vinden van een oplossing.

- **Sluit niemand uit.** Wanneer bij zowel de fysieke als organisatorische inrichting van instellingen, voorzieningen, gebouwen en openbare ruimten inclusief beleid gevoerd wordt waarmee zij ook toegankelijk zijn voor mensen met beperkingen, hoeven minder specifieke (dure) voorzieningen achteraf te worden geboden (zie ook het kopje 'voorkomen is beter dan genezen').

  - Zorg dat bij de inrichting van gebouwen zoveel mogelijk mensen hiervan gebruik kunnen maken.

  - Organisaties die activiteiten aanbieden dienen in hun aanbod open te staan voor mensen met een beperking en andere culturen.

- **Slim maatwerk past beter en is efficiënter.** De Wmo vormt een vangnet voor kwetsbare burgers en mensen die het niet zelfstandig redden om belemmeringen in hun maatschappelijke participatie te verminderen of op te heffen. Wanneer in gesprek met hen en hun omgeving wordt bepaald waar de behoeften en wensen liggen, kan daarna in overleg een op maat gesneden arrangement worden georganiseerd. Zorg- en welzijnsinstellingen dienen zo nodig in overeenstemming met elkaar op dit punt een vraaggestuurd en integraal aanbod te doen.

  - Start projecten maatwerk (naar voorbeeld van Helmond) bij organisaties die door bezuinigingen reeds genoodzaakt zijn hun aanbod te heroverwegen. Hierdoor kan een kwaliteitsverbetering van het welzijnswerk gerealiseerd worden. Het landelijke stimuleringsprogramma vanuit het ministerie van VWS 'Welzijn Nieuwe Stijl', biedt hiervoor een aantal handvaten.

  - Uitgangspunt bij participatievragen en vragen met betrekking tot zelfredzaamheid, vormt het zogenaamde 'keukentafelgesprek', zoals in het kader van project 'De Kanteling' (invulling geven aan de compensatieplicht) wordt bedoeld. Bij voorkeur wordt dit gesprek gevoerd door een persoon die onafhankelijk van de indicatiestellende organisatie kan opereren. Door eerst naar de mogelijkheden en oplossingen binnen het eigen sociale netwerk te kijken, komt er een betere en efficiëntere samenhang tussen formele en informele zorg. Professionele zorg komt dan terecht op plekken waar zij het meest nodig is.

- Wanneer (contact)ambtenaren van de gemeente Leiden die te maken hebben met specifieke kwetsbare doelgroepen zoals bijvoorbeeld mensen met verstandelijke beperkingen en mensen met (voormalige) GGZ-problematiek, over specifieke kennis met betrekking tot de extra belemmeringen voor deze doelgroepen beschikken, kunnen gesprekken doeltreffender worden gevoerd en kunnen passende oplossingen geboden worden (dit past punt past ook onder het kopje 'voorkomen is beter dan genezen').

- **Doelmatig.** In een tijd van bezuinigingen is het allereerst van belang na te gaan in hoeverre het aanbod nog voldoet aan de vraag/behoefte. Welke activiteiten en welk aanbod voldoet het meest aan de behoeften en welke kunnen als minder belangrijk of overbodig worden gekwalificeerd. Het onnodig stilstaan van scootmobielen bijvoorbeeld, draagt niet bij aan het doel waarvoor zij verstrekt zijn. Ook een overlappend aanbod bij instellingen schiet zijn doel voorbij.

3. Samenvattend

Bezuinigingen onderstrepen juist de noodzaak om de Wmo verder in te vullen, maar daarbij wel scherpe prioriteiten te stellen:

- Het vergroten van de toegankelijkheid van algemene voorzieningen, zorgt voor een lager beroep op de (duurdere) individuele compensatieplicht.

- Om de toekomstige zorgvraag op te vangen is het noodzakelijk een groter beroep te doen op de vrijwillige inzet en betrokkenheid van de burger bij zijn omgeving. Om dit te kunnen realiseren is het gewenst het vrijwilligerswerk te ondersteunen en te stimuleren. Pro-actief beleid op dit gebied is aanbevelenswaardig. Van de overheid kan minder worden verwacht.

- De focus moet gericht blijven op de zelfredzaamheid en participatie van (kwetsbare)burgers. Waarbij degene die op eigen kracht zich (financieel) kunnen redden, gewezen worden op hun eigen verantwoordelijkheid en zo de zwaarste lasten gedragen worden door de sterkste schouders.

- Integraal en efficiënter werken (in de buurt) door zorg- en welzijnsinstellingen zorgt voor slimme maatwerkoplossingen, waarbij het hele sociale netwerk van de cliënt benut wordt alvorens dit eventueel wordt aangevuld met professionele zorg.

- Onderzoek welke activiteiten en faciliteiten doelmatiger kunnen, zonder aan kwaliteit in te leveren.

Adviesraad WMO Leiden

25 oktober 2010